

ΘΕΜΑ 5ο
(Λυσίας, Κατά Θεομνήστου 1-3)

- Μαρτύρων μὲν οὐκ ἀπορίαν μοι ἔσσεσθαι δοκῶ, ὦ ἄνδρες δικασταί· πολλοὺς γὰρ ὑμῶν ὁρῶ δικάζοντας τῶν τότε παρόντων, ὅτε Λυσίθεος Θεόμνηστον εἰσήγγελλε τὰ ὅπλα ἀποβεβληκότα, οὐκ ἐξὸν αὐτῷ, δημηγορεῖν· ἐν ἐκείνῳ γὰρ τῷ ἀγῶνι τὸν πατέρα μ' ἔφασκεν ἀπεκτονέναι τὸν ἑαυτοῦ. ἐγὼ δ', εἰ μὲν τὸν ἑαυτοῦ με ἀπεκτονέναι ἤτιᾶτο,
- 5 συγγνώμην ἂν εἶχον αὐτῷ τῶν εἰρημένων (φαῦλον γὰρ <ἂν> αὐτὸ καὶ οὐδενὸς ἄξιον ἡγούμην)· οὐδ' εἴ τι ἄλλο τῶν ἀπορρήτων ἤκουσα, οὐκ ἂν ἐπεξηλθον αὐτῷ (ἀνελευθέρων γὰρ καὶ λίαν φιλοδίκων εἶναι νομίζω κακηγορίας δικάζεσθαι)· νυνὶ δὲ αἰσχρὸν <τέ> μοι εἶναι δοκεῖ περὶ τοῦ πατρός, οὕτω πολλοῦ ἀξίου γεγεννημένου καὶ ἡμῖν καὶ τῇ πόλει, μὴ τιμωρήσασθαι τὸν ταῦτ' εἰρηκότα, καὶ παρ' ὑμῶν εἰδέναι βούλομαι
- 10 πότερον δώσει δίκην, ἢ τούτῳ μόνῳ Ἀθηναίων ἐξαίρετόν ἐστι καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν παρὰ τοὺς νόμους ὃ τι ἂν βούληται.

ΣΧΟΛΙΑ

- 1 **Μαρτύρων:** συντάσσεται με το 'ἀπορίαν' ως γενική αντικειμενική. **ἀπορίαν:** υποκείμενο στο απαρέμφατο. **δοκῶ:** προσέξτε να διαχωρίζετε το προσωπικό ρ. 'δοκῶ μοι *φαίνομαι σε μένα*' από το απρόσωπο 'δοκεῖ μοι *μου φαίνεται εμένα*'. **ὑμῶν:** γενική διαιρετική στο 'πολλοὺς'
- 2 **δικάζοντας:** συνημμένη μτχ. στο 'πολλοὺς' ως κατηγορηματική λόγω του 'ὁρῶ'. **τῶν...παρόντων:** ἐναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, επιθετικός προσδιορισμός στο 'ὑμῶν'. **Θεόμνηστον:** αντικείμενο στο 'εἰσήγγελλε'. Το ρ. ως δικαστικό συντάσσεται ως εξής 'εἰσαγγέλλω τινὰ + ἀπαρέμφ. *καταγγέλλω κάποιον ὅτι...*', όπου η αιτιατική και το απαρέμφατο είναι αντικείμενα στο ρ. Εδώ απαντά για την ώρα μόνο η αιτιατική, το απαρέμφατο ακολουθεί. **τὰ ὅπλα:** αντικείμενο στην μτχ. 'ἀποβεβληκότα'.
- 3 **ἀποβεβληκότα:** συνημμένη μτχ. που λειτουργεί επιρρηματικά ως εναντιωματική στο απαρέμφατο 'δημηγορεῖν', '*παρά το γεγονός ὅτι εἶχε πετάξει τον οπλισμό του = εἶχε λιποτακτήσει στην μάχη*'. **οὐκ ἐξὸν αὐτῷ:** το ρ. ως απρόσωπο εἶναι 'ἔξεστι μοι *επιτρέπεται κάτι σε μένα, μου εἶναι επιτρεπτό*'. Εδώ λειτουργεί η μτχ. του απροσώπου ρ. ως αιτιατική απόλυτη, επιρρ. μτχ., εναντιωματικά και αυτή στο απαρέμφατο 'δημηγορεῖν'. **τῷ ἀγῶνι:** 'την δίκη'. **τὸν πατέρα:** αντικείμενο στο 'ἀπεκτονέναι'. **μ':** αιτιατική, υποκείμενο στο 'ἀπεκτονέναι'.
- 4 **εἰ...ἤτιᾶτο:** υποθετική πρόταση με απόδοση το ρ. 'ἂν εἶχον'. Εἶναι ευθύς υποθ. λόγος του αντίθετου του πραγματικού. **τὸν ἑαυτοῦ:** ενν. 'πατέρα', αντικείμενο στο 'ἀπεκτονέναι'.

- 5 **τῶν εἰρημένων**: έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, συντάσσεται με το 'συγγνώμην ἔχω' ως γενική επιρρ. της αιτίας. **φαῦλον...ἄξιον**: κατηγορούμενα στο 'αὐτό'. **οὐδενός**: γενική αντικειμενική στο 'ἄξιον'.
- 6 **εἴ τι ἄλλο τῶν ἀπορρήτων ἤκουσα**: υποθετική πρόταση με απόδοση το ρ. 'ἂν ἐπεξῆλθον'. Ευθύς υποθετικός λόγος που δηλώνει το αντίθετο του πραγματικού στο παρελθόν. **τι**: σύστοιχο αντικείμενο στο ρ. 'ἤκουσα'. **ἄλλο**: επιθετικός προσδ. **τῶν ἀπορρήτων**: συντάσσεται με το 'τί' ως γενική διαιρετική. **αὐτῷ**: αντικείμενο στο ρ. 'ἐπεξέρχομαι τινί *αντιμετωπίζω κάποιον*'.
- 7 **ἀνελευθέρων γὰρ καὶ λίαν φιλοδίκων**: οι δυο γενικές συντάσσονται με το απαρέμφατο 'εἶναι' ως γενικές κατηγορηματικές της ιδιότητας *'εἶναι χαρακτηριστικό γνώρισμα ἀνθρώπων δούλων καὶ δικομανῶν'* **εἶναι νομίζω**: το απαρέμφατο είναι αντικείμενο στο ρ. **κακηγορίας δικάζεσθαι**: η γενική συντάσσεται με το ρ. ως επιρρηματική της αιτίας *'δικάζομαι κακηγορίας καταφεύγω στην δικαιοσύνη για συγκοφαντική δυσφήμιση'*.
- 8 **αἰσχρόν εἶναι**: απρόσωπη έκφραση, υποκείμενο στο 'δοκεῖ'. **περὶ τοῦ πατρός**: ο εμπρόθετος προσδιορισμός συντάσσεται με απαρέμφατο 'τιμωρήσασθαι'. **πολλοῦ ἄξιου**: η έκφραση είναι 'ἄξιός εἰμι / γίγνομαι πολλοῦ *εἶμαι ἄξιος / γίνομαι ἄξιος για πολλά πράγματα*', όπου το επίθετο είναι κανονικό κατηγορούμενο και η γενική που συντάσσεται με αυτό είναι γενική της αξίας. Εδώ η γενική 'πολλοῦ' είναι γεν. της αξίας στην γενική 'ἄξιου', η οποία είναι κανονικό κατηγορούμενο στην ακόλουθη μτχ. **γεγενημένου**: συνημμένη μτχ. στον εμπρ. προσδ. 'περὶ τοῦ πατρός', επιρρ. μτχ. αιτιολογική. **ἡμῖν καὶ τῇ πόλει**: δοτικές προσωπικές του κρίνοντος προσώπου ή της αναφοράς.
- 9 **μὴ τιμωρήσασθαι**: τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στη απρόσωπη έκφραση 'αἰσχρόν εἶναι'. **τὸν ταῦτ' εἰρηκότα**: η έναρθρη μτχ. είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο, και η ενδιαμέσση αντωνυμία είναι σύστοιχο αντικείμενο στην μτχ., αλλά και σε θέση επιθετικού προσδιορισμού, καθώς βρίσκεται ανάμεσα σε άρθρο και όνομα. **καὶ...βούλομαι**: κύρια πρόταση συνδεδεμένη με την προηγούμενη του ρ. 'δοκεῖ' με το 'καί'.
- 10 **πότερον**: εισάγει διμελή πλάγια ερώτηση. **πότερον δώσει δίκην**: το πρώτο μέλος της πλαγίας ερωτήσεως. Μετά το 'πότερον' εννοείται ο πλαγιοερωτηματικός 'εἰ', *'θέλω να ενημερωθῶ από εσάς σχετικά με το τι από τα δύο, αν δηλ. θα τιμωρηθεῖ', 'δίκην δίδωμι τιμωρούμαι'*. **ἢ τούτῳ μόνῳ... ἐξαίρετόν ἐστι**: το δεύτερο μέλος της πλαγίας ερωτήσεως, όπου μετά τον διαζευκτικό 'ἢ' εννοείται ο πλαγιοερωτηματικός 'εἰ', *'ἢ αν μόνο γι' αυτόν ανάμεσα σ' όλους του Ἀθηναίους πολῖτες ἐξαιρείται'*. Η γενική 'Ἀθηναίων' συντάσσεται με το 'τούτῳ' ως γενική διαιρετική. Προσέξτε την διαφορά ανάμεσα στα ακόλουθα: *'ἐξαίρετον = η ἐξαίρεση, το ἐξαιρούμενον', 'ἐξαιρετόν αυτό που μπορεί, ἔχει την δυνατότητα να ἐξαιρείται'* και *'ἐξαιρετέον αυτό που πρέπει να ἐξαιρείται'*. **ποιεῖν καὶ λέγειν**: υποκείμενα στην απρόσωπη έκφραση 'ἐξαίρετόν ἐστι'.
- 11 **παρὰ τοὺς νόμους**: εμπρόθετος προσδιορισμός της αντίθεσης. **ὃ τι ἂν βούληται**: αναφορική υποθετική πρόταση με τον υποθετικό-αοριστολογικό 'ἂν' & υποτακτική, με απόδοση το 'ἐξαίρετόν ἐστι' και δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν – μέλλον.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Φαίνομαι πως δεν θα βρεθώ σε έλλειψη από μάρτυρες, Αθηναίοι δικαστές· καθώς βλέπω ότι πολλοί από εσάς είστε τώρα δικαστές, οι οποίοι τότε ήσασταν παρόντες, όταν ο Λυσίθεος κατηγορούσε τον Θεόμνηστο ότι παρά το γεγονός πως είχε λιποτακτήσει, αυτός μιλούσε ενώπιον του πλήθους (δημηγορείν), ενώ δεν του επιτρεπόταν. Σ' εκείνη λοιπόν την δίκη αυτός ισχυριζόταν ότι εγώ είχα σκοτώσει τον πατέρα τον δικό μου. Εγώ όμως, αν με κατηγορούσε ότι είχα σκοτώσει τον δικό του πατέρα, θα τον συγχωρούσα γι' αυτά που είχε πει (διότι τον θεωρούσα αυτόν ανόητο και άξιο για τίποτε)· ούτε πάλι αν άκουσα κάτι απ' αυτά που δεν λέγονται, σε καμία περίπτωση δεν θα τον αντέκρουα (καθώς θεωρώ ότι είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα δούλου και εξαιρετικά δικομανούς ανθρώπου να καταφεύγει στα δικαστήρια εξ αιτίας συκοφαντιών)· τώρα όμως μου φαίνεται ότι είναι ατιμωτικό αναφορικά με τον πατέρα μου, επειδή αυτός έχει γίνει άξιος για πολλά πράγματα και κατά την αντίληψη και την δική σας και της πολιτείας, να μη καταδιώξω αυτόν που είπε αυτά, και θέλω να ενημερωθώ από εσάς τι από τα δυο, αν δηλ. αυτός θα τιμωρηθεί, ή αν μόνο σε εκείνον ανάμεσα σ' όλους τους Αθηναίους πολίτες έχει γίνει η εξαίρεση και να κάνει και να λέει αντίθετα με τους νόμους ό,τι τυχόν θέλει.